

Standard pro dobrý fond

Gabriela Filipová

Moravskoslezská
vědecká knihovna
v Ostravě

Příspěvková organizace
Moravskoslezského kraje

www.svkos.cz

Standard pro dobrý fond

Metodický pokyn Ministerstva kultury pro vymezení standardu doplňování a aktualizace knihovního fondu pro knihovny zřizované a/nebo provozované obcemi na území České republiky

➤ Cíl standardu

- Zlepšit rozsah, obsah a kvalitu knihovních fondů ve veřejných knihovnách

➤ Působnost standardu

- Knihovny zřizované/provozované obcemi (především knihovny v obcích do 40 000 obyvatel)

➤ Návaznost standardu

- Standard pro dobrou knihovnu
- Služby knihoven knihovnám
- Mezinárodní doporučení (Služby veřejných knihoven, Směrnice pro služby knihoven mládeži, Směrnice pro služby dětských knihoven)

Standard pro dobrý fond

Metodický pokyn Ministerstva kultury pro vymezení standardu doplňování a aktualizace knihovního fondu pro knihovny zřizované a/nebo provozované obcemi na území České republiky

➤ **Předmět standardu**

- Zásady budování knihovního fondu – jeho rozsah a obsah
- Financování nákupu knihovního fondu
- Hodnocení využití knihovního fondu
- Aktualizace knihovního fondu
- Revize knihovního fondu

➤ **Příloha standardu**

- Seznam doporučených zdrojů pro doplňování knihovního fondu

Zásady budování knihovního fondu

➤ Standard knihovnám doporučuje:

- Vytvořit zásady budování knihovního fondu (např. ve formě vnitřní směrnice)
- Zohlednit při tvorbě knihovního fondu věkové, vzdělanostní a sociální složení obyvatel obce a jejich potřeby, zvláštní podmínky v obci (školy, spádovost, národnostní poměry apod.), tj. definovat cílové skupiny
- Vytvářet fond jako sbírku různorodých dokumentů pro všechny věkové skupiny (tištěné dokumenty, elektronické dokumenty s důrazem na nabídku e-knih, zvukové a audiovizuální dokumenty a speciální dokumenty jako společenské hry, edukační hračky apod.)
- Budovat knihovní fond v návaznosti na služby a fondy knihoven v blízkém okolí
- Zapojit se do systému regionálních funkcí, především využívat výměnné fondy

Rozsah a obsah knihovního fondu

Rozsah knihovního fondu

- **Rozsah celkového knihovního fondu**
 - 2 až 3 knihovní jednotky na obyvatele
- **Minimální rozsah fondu**
 - 2 500 knihovních jednotek
- Rozsah knihovního fondu není kritériem kvality (např. velký počet zastaralých knih snižuje kvalitu knihovního fondu)

Rozsah a obsah knihovního fondu

Základní fond

- Podíl cca 60-70 % z celkového počtu dokumentů

Aktuální fond

- Podíl cca 30-40 % z celkového počtu dokumentů

Výměnný fond

- Může být součástí jak základního, tak aktuálního fondu

Základní fond

- Rozsah maximálně 2 knihovní jednotky na obyvatele
- Základní výběr beletrie
 - Výběr nejlepšího z české i světové literatury
 - Pro budování lze využít program Česká knihovna
- Základní výběr naučné literatury
- Regionální literatura
 - Publikace vydané obcí
 - Tituly regionálních autorů
 - Prameny k místní historii, kultuře, turistice
- Další druhy dokumentů
 - Zvukové knihy, e-knihy atd.
 - Rozsah cca 20 % z celkového počtu

Aktuální fond

- Rozsah maximálně 0,5 až 1 knihovní jednotka na obyvatele
- Nejnovější přírůstky beletrie, naučné literatury i nekněžních dokumentů (cca za posledních pět let)
- Častá obsahová aktualizace a vyřazování

Výměnný fond

- Minimální objem stanovuje Standard pro výkon regionálních funkcí
- Doplnjuje nebo nahrazuje aktuální fond

Financování nákupu knihovního fondu

- Podíl výdajů na nákup se pohybuje okolo 10 % z celkových výdajů na provoz knihovny
- Doporučená finanční částka na 1 obyvatele za rok by se měla pohybovat v rozmezí 30-40 Kč
 - Průměr v roce 2015 byl 28 Kč.
- Procento roční obnovy (podíl nově doplněných knihovních jednotek) ideálně 10 %
- Roční obnovu lze částečně pokrýt výměnným fondem
- Výhoda dobrá spolupráce knihoven v regionu (např. sdružený nákup umožňuje získání výhodnějšího rabatu pro nákup)

Hodnocení využití knihovního fondu

Obrat knihovního fondu

- Počet výpůjček knihovní jednotky za rok
- $\text{Obrat} = \text{počet výpůjček} / \text{knihovní fond}$

HODNOTA OBRATU	HODNOCENÍ
2 - 3	ideální hodnota
méně než 2	pouze malá část knihovního fondu je skutečně využívána doporučuje se vyřadit dokumenty, které jsou málo nebo nejsou vůbec půjčovány
více než 4	knihovní fond je silně využíván doporučuje se zvýšit objem přírůstku a celkový objem knihovního fondu
10 - 20	ideální hodnota pro dokumenty s krátkou výpůjční lhůtou, například CD, DVD apod.

Hodnocení využití knihovního fondu

Stupeň aktivace knihovního fondu

- Procento aktivního (půjčovaného fondu)
- Stupeň aktivace = knihovní jednotky, které byly alespoň jednou v roce vypůjčeny / celkový knižní fond x 100

STUPEŇ AKTIVACE	HODNOCENÍ
90 %	ideální hodnota
méně než 90 %	nabídka v některých částech knihovního fondu neodpovídá požadavkům uživatelů knihovní jednotky, které byly málo nebo nebyly vůbec půjčeny, musí být vyřazeny
více než 90 %	nabídka odpovídá požadavkům doporučuje se zvýšit objem přírůstku a celkový objem knihovního fondu

Aktualizace knihovního fondu

- Rovnováha mezi přírůstky a úbytky (zájem o knihy vydané před šesti a více lety klesá)
- Aktualizace je stejně důležitou činností jako akvizice
- Provádění pravidelné aktualizace (nejlépe tříleté cykly)

Vyřazování, revize, zacházení s dary

Děkuji za pozornost.

Gabriela Filipová

Moravskoslezská
vědecká knihovna
v Ostravě

Příspěvková organizace
Moravskoslezského kraje

www.svkos.cz